

Utbildningsdepartementet

Regeringskansliet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

Ert tjänsteställe, handläggare
Karin Erlingsson

Ert datum
2025-05-27

Er beteckning
U2025/01339

Vårt tjänsteställe, handläggare
Försvärshögskolan, Camilla Östlund

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Remissvar gällande särskild ersättningsmodell

Försvärshögskolan har anmodats att svara på en remiss gällande särskild ersättningsmodell (er beteckning U2025/01339).

Övergripande synpunkter

Försvärshögskolan välkomnar en satsning på att främja utbildningar för omställning och livslångt lärande. Försvärshögskolan konstaterar att föreslagen modell för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma exkluderar Försvärshögskolan och flera andra lärosäten. I kapitel 2.7.7 i promemorian *En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma* föreslås att Försvärshögskolan inte ska omfattas av den nya ersättningsmodellen. Anledningen är att Försvärshögskolan följer andra avräkningsregler än övriga lärosäten. Promemorian påpekar också att större delen av Försvärshögskolans verksamhet finansieras från ett annat utgiftsområde, nämligen utgiftsområde 6: *Försvär och samhällets krisberedskap*. Försvärshögskolan instämmer i att lärosätet inte berörs av detta förslag på modell då vi har en annan finansieringsmodell.

Försvärshögskolan anser att åtgärder krävs för att Försvärshögskolan ska kunna möta de förväntningar som det omgivande samhället har på Försvärshögskolans förmåga att kompetensförsörja totalförsvaret. De civila utbildningarna vid Försvärshögskolan är specialiserade för försvars- och säkerhetssektorn och leder till yrken som är så efterfrågade att de bör betraktas som bristyrken. Trots detta är Försvärshögskolans utbildningsanslag idag ett av de lägsta i landet. Det innebär att interna omfördelningar inte är tillräckliga – en utökning av anslaget är nödvändigt för att möjliggöra ett ökat utbildningsutbud för kunskapshöjning och omställning. För att Försvärshögskolan ska kunna växa även som civilt lärosäte krävs en långsiktig plan och en stärkt anslagsbas. Målet är att nå minst 1600 utbildningsplatser, vilket skulle ge förutsättningar för en ekonomiskt hållbar civil verksamhet och samtidigt bättre balansera den ökande efterfrågan på uppdragsutbildning.

Totalförsvarets behov och konsekvenser för Försvarshögskolan

Ett fortsatt allvarligt säkerhetspolitisk läge, en växande försvarssektor och en snabb teknologisk utveckling innebär ett stort behov av att kompetensförsörja och kunskapsutveckla hela totalförsvaret. Försvarshögskolan har de senaste åren gjort stora kraftanstängningar och investeringar i både verksamhet, infrastruktur och personal för att säkra tillväxten i totalförsvaret. Många åtgärder har varit riktade mot den militära utbildningen och forskningen men Försvarshögskolan har även utvecklat kurskoncept och kurser för livslångt lärande inom totalförsvaret.

Trots Försvarshögskolans tillväxt och satsningar som uttraderat myndighetskapitalet är lärosätet långt ifrån den kapacitet som det omgivande samhället förväntar sig för att kompetensförsörja totalförsvaret. Försvarshögskolan behöver växa betydligt och anta en ny och större roll inom totalförsvaret och bland Sveriges lärosäten.

Försvarshögskolan har två regleringsbrev, vilket i viss mån är en styrka då flera departement tar ansvar för lärosätet. Ibland är dock delat ansvar ingens ansvar. Försvarshögskolan är genom de separata uppdragen och finansieringskällorna uppdelat i ett militärt lärosäte respektive ett civilt lärosäte som måste kunna bära sig själva.

Försvarshögskolan är hela totalförsvarets primära lärosäte som enligt förordningen också ska ha en ledamot från MSB i styrelsen. Försvarshögskolan har en avgörande roll att spela i det civila försvaret genom att genomföra och samordna den kompetensutveckling som krävs för att stärka Sveriges robusthet och förmåga att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna i händelse av höjd beredskap eller krig. Lärosätet behöver vara en del av satsningarna på civilt försvar och därmed växa avsevärt även som civilt lärosäte.

Försvarshögskolans civila utbildning, som finansieras av anslaget från utbildningsdepartementet, är tydligt specialiserad för försvars och säkerhetssektorn. Den kompetens och de yrken som Försvarshögskolans utbildningar leder till är så eftertraktade och underdimensionerade att de måste betraktas som ett så kallat bristyrke – med därtill kopplade åtgärder (precis som för lärare, sjuksköterskor och den senaste STEM-satsningen).

För närvarande är Försvarshögskolans utbildningsanslag från utbildningsdepartementet försvinnande lågt i relation till de flesta andra högskolor. Trots skriande behov från arbetsmarknaden och upprepade äskanden om fler utbildningsplatser är utbildningsanslaget ett av de allra lägsta i landet (aningen högre än Beckmans designhögskola och lägre än samtliga konstnärliga högskolor i Stockholm). Den stora framväxande professionen inom civilt försvar och säkerhet kan inte vara i denna kategori av små specialiserade utbildningar utan behöver växa avsevärt. Att inte utöka utbildningsanslaget till Försvarshögskolan riskerar att skapa en allvarlig brist på kompetens för totalförsvarets tillväxt.

Tillkommande medel ska dels gå till existerande programutbildningar, vilka är extremt eftertraktade av studenter och av arbetsmarknaden och därför har stor tillväxtpotential. Främst ska emellertid tillkommande medel gå till att nya utbildningar för livslångt lärande utvecklas för att genomföra och samordna den

kompetensutveckling som krävs för myndigheternas och näringslivets förmåga att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna i händelse av höjd beredskap, kris eller krig. Detta innebär ett nytt brett utbud av kompetensutvecklande kurser och ett magister-/masterprogram inom civilt försvar och samhällets säkerhet, helt utvecklat för livslångt lärande på halvtid och delvis på distans för att möjliggöra professionell utveckling inom hela totalförsvaret och säkerhetssektorn. Programmet är redan utvecklat och skulle med ökad anslagstilldelning kunna växa till ett fullt utvecklat tvärvetenskapligt program med inriktningar inom säkerhetsskydd och underrättelsetjänst, klimat och säkerhet, terror och radikaliserings, samhällssäkerhet, demokrati och tillit.

Med nuvarande mycket små studentkullar är det dessutom svårt att bedriva verksamheten kostnadseffektivt enligt utbildningsdepartementets upprepade önskemål i myndighetsdialoger. Försvarshögskolan har sedan tidigare¹ föreslagit flera olika åtgärder varav en är att skapa en femårsplan för Försvarshögskolans tillväxt till ett lärosäte med minst 1600 utbildningsplatser för civila studenter som ska läsa professionsinriktade utbildningar för den framväxande civila säkerhets- och krishanteringsprofessionen inom både det offentliga och privata.

Växande uppdragsutbildning kräver stärkt anslagsbas

Flera utredare har efterfrågat utökad uppdragsutbildning vid Försvarshögskolan.² En fortsatt tillväxt behöver dock ske balanserat mellan uppdragsintäkter och anslagsintäkter, då högskolan redan nu har en hög ekonomisk risk med stor andel intäkter från avgifter. För att möta behovet av uppdragsutbildningar behöver högskolan en förstärkt bas av lärare som också har utrymme för forskning. Utan anslagstillväxt måste Försvarshögskolan begränsa sin tillväxt även inom uppdragsutbildning. Det är inte möjligt att driva ett lärosäte likt en konsultfirma, både utifrån kvalitetsaspekter och stabil finansiering. Det är en alldeles för stor risk att driva ett lärosäte på uppdragsbasis och det omöjliggör dessutom de långsiktiga rekryteringar av disputerade lärare som lärosätet behöver. En ytterligare risk är att Försvarshögskolan inte lever upp till förordningskravet på att lärosätenas uppdragsutbildning ska vara grundad i forskning.

Försvarshögskolan behöver vara en stark nod i Campus totalförsvar

Försvarshögskolan utgör centralnod i Campus totalförsvar och har fått anslag för att tillsammans med Örebro universitet och Luleå tekniska högskola inrätta en kanslifunktion och starta Campus totalförsvar. Satsningen har gett ett stort gensvar i utbildningssektorn och engagerar nu 36 universitet och högskolor i hela landet.

Initiativ tas nu på olika håll för att utveckla utbildningar och forskningssatsningar med inriktning att stärka totalförsvaret. Försvarshögskolan som leder initiativet besitter central kompetens inom många områden som är viktiga för totalförsvaret. På grund av det låga utbildningsanslaget har dock lärosätet mycket begränsade förutsättningar att starta upp anslagsfinansierade utbildningar med inriktning mot livslångt lärande inom

¹Försvarshögskolans roll i totalförsvarets tillväxt – Konsekvensanalys av uteblivna anslagshöjningar till FHS och förslag till åtgärder (Ö 400/2025)

²Försvarsberedningens rapport Kraftsamling, Ds2023:34 samt Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor, Peter Edgardt, U2024/00153

totalförsvaret, eller att stötta övriga lärosäten i sina ambitioner att stärka beredskapsarbetet och att utveckla totalförvarsutbildningar. Sverige går därmed miste om utbildningar som har sin bas i den kompetens som finns inom Försvarshögskolan.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av Försvarshögskolans rektor Robert Egnell efter föredragning av kvalificerad handläggare Camilla Östlund från Forsknings-, utbildnings- och studentavdelningen. Avdelningschef Maria Gustafsson har deltagit i beredningen.

Försvarshögskolans studentkårer har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Robert Egnell

Rektor

Camilla Östlund

Beslutet undertecknas elektroniskt.

För kännedom inom FHS

Prorektor

Vicerektor

Högskoledirektör

IFS

IKV

ILL

IMH

IOF

SI

CTSS

PL OP

PL HOP

FoUN

VS

ATO

Studentkåren

Kadettkåren